

Kaupunginhallitus

Päätöspäivämäärä 19.08.2024 § 285

Lahden kaupunki, Kaupunginhallitus, 19.08.2024

§ 285

Vastaus tasa-arvovaltuutetun selvityspyyntöön, talouden tasapainottamista valmistelevalle työryhmän ohjausryhmän kokoonpano

3237/03.01.00.02/2024

Asian valmistelija / lisätietojen antajaHenkilöstöjohtaja, konsernihallinnon johtaja Mira Keitaanranta p. 050 5594
065

Hallintojohtaja Anu Valtavaara p. 044 7161 416

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Samalla kaupunginhallitus tarkasti pöytäkirjan tämän asian osalta heti.

Esittelijä

Kaupunginjohtaja Kynnäräinen Niko

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus antaa perusteluosassa esitetyn lausunnon selvityksensä tasa-arvovaltuutetun selvityspyyntöön.

Samalla kaupunginhallitus tarkastaa pöytäkirjan tämän asian osalta heti.

Perusteluosa

Tasa-arvovaltuutettu on 3.7.2024 päivätyllä selvityspyynnöllä (TAS/249/2024) pyytänyt selvitystä Lahden kaupunginhallituksen huhtikuussa 2024 perustaman taloudellista tasapainottamista valmistelevalle työryhmän ohjausryhmän kokoonpanosta (eli

kaupunginhallituksen päätös 15.04.2024 § 150, Uuden talouden tasapaino-ohjelman käynnistäminen sekä ohjausryhmän perustaminen 2024).

Naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain (609/1986, tasa-arvolaki) 4 a §:ssä säädetään julkisen hallinnon ja julkista valtaa käyttävien toimielinten kokoonpanosta. Pykälän 1 momentin mukaan, valtion komiteoissa, neuvottelukunnissa ja muissa vastaavissa toimielimissä, hyvinvointialueen, hyvinvointiyhtymän ja hyvinvointialueiden välisen yhteistoiminnan toimielimissä sekä kunnallisissa ja kuntien välisen yhteistoiminnan toimielimissä, lukuun ottamatta aluevaltuustoja ja kunnanvaltuustoja, tulee olla sekä naisia että miehiä kumpiakin vähintään 40 prosenttia, jollei erityisestä syystä muuta johdu. Lainkohdan 2 momentin mukaan, jos julkista valtaa käyttävällä toimielimellä tai virastolla, laitoksella taikka kunta-, hyvinvointialue- tai valtioenemmistöisellä yhtiöllä on hallintoneuvosto, johtokunta tai muu luottamushenkilöistä koostuva johto- tai hallintoelin, toimielimessä tulee olla tasapuolisesti sekä naisia että miehiä, jollei erityisestä syystä muuta johdu. Lainkohdan 3 momentin mukaan, viranomaisten ja kaikkien niiden tahojen, joita pyydetään nimeämään ehdokkaita tässä pykälässä tarkoitettuihin toimielimiin, tulee mahdollisuuksien mukaan ehdottaa sekä naista että miestä jokaista jäsenpaikkaa kohden.

Kuntalain (410/2015) 30 §:n mukaan kunnan toimielimiä ovat valtuusto, kunnanhallitus ja sen jaostot, lautakunnat ja niiden jaostot, johtokunnat ja niiden jaostot. Lisäksi voi olla muitakin toimielimiä, joiden avulla kunnan hallinto voidaan järjestää. Tasa-arvolain kiintiösäännöksessä ei ole kuitenkaan tarkemmin määritelty, mitä kunnallisella toimielimellä tarkoitetaan lukuun ottamatta kunnanvaltuuston jättämistä

kiintiövaatimuksen ulkopuolelle. Korkein hallinto-oikeus on ratkaisussaan KHO 2002:38 todennut, että kiintiösäännöksen tarkoittamia kunnallisia toimielimiä voivat joissakin tapauksissa olla muutkin kuin ratkaisuhetkellä voimassa olleen kuntalain (365/1995) 17 §:ssä luetellut toimielimet kuten esimerkiksi työryhmät.

Lahden kaupunki noudattaa kaikessa toiminnassaan lainsäädäntöä. Lahden kaupungin tulkinnan mukaan selvityspyynnön kohteena oleva ohjausryhmä ei ole ollut tasa-arvolain 4 a §:ssä tarkoitettu toimielin. Ohjausryhmä on perustettu poliittista ohjausta varten. Ohjausryhmällä ei ole ollut laissa tarkoitettua toimivaltaa päättää talouden tasapaino-ohjelmasta, eikä ohjausryhmällä ole ollut oikeutta julkisen vallan käyttöön. Ohjausryhmä ei ole myöskään lain tulkinnan mukainen johto- tai hallintoelin, ohjausryhmää ei ole perustettu kaupungin hallinnolliseksi toimielimeksi. Tulkintaa tukee kaupunginhallituksen käsittelemän asian 15.04.2024 § 150 perusteluteksti ohjausryhmän tehtävistä: "Ohjausryhmän tehtävänä on tukea virkavalmistelua ja antaa poliittista ohjausta talouden tasapaino-ohjelman laatimiseksi. Ohjausryhmä raportoi kaupunginhallitukselle näkemyksensä talouden tasapainottamiseksi. Työn pohjalta kaupunginhallitukselle tuodaan esitys uudeksi talouden tasapaino-ohjelmaksi. Kaupunginhallitus tekee ohjelmasta ehdotuksen ja kaupunginvaltuusto päättää siitä. Tämän jälkeen kaupunginhallitus, jaostot ja lautakunnat päättävät alaistensa yksiköiden tavoitteiden mukaisista tarkemmista toimenpiteistä."

Tulkintaa tukee myös se, että ohjausryhmä on tuonut oman näkemyksensä kaupunginhallituksen tietoon asiassa 13.05.2024 § 194 "Uuden talouden tasapaino-ohjelman ohjausryhmän raportti näkemyksestään kaupungin talouden tasapainottamiseksi" ja kaupunginhallitus on tehnyt esityksen

kaupunginvaltuustolle tiedoksi merkitsemisestä "Kaupunginvaltuusto merkitsee tiedokseen ohjausryhmän raportin näkemyksestään talouden tasapainottamiseksi." Kyseessä ei ole ehdotus asian päättämisestä ohjausryhmän tiedoksi saattaman näkemyksen mukaan. Ohjausryhmä ei näin ollen ole toiminut hallinnollisena toimielimenä eikä sillä ole ollut julkisen vallan käyttöä (tai oikeutta julkisen vallan käyttöön).

Huomioiden kokonaisuudessaan edellä mainitut tosiseikat, Lahden kaupunki tulkitsee, ettei kyseessä ole ollut tasa-arvolain 4 a §:ssä tarkoitettu toimielin.

Selvityspyynnön kohdat

Tasa-arvo valtuutettu on pyytänyt selvitystä alla esitettyihin kysymyksiin.

1. Ohjausryhmän kokoonpano (ml. varajäsenet) ja tehtävä;

Kaupunginhallitus nimesi päätöksessään 15.04.2024 § 150 ryhmän jäseniksi ja varajäseniksi:

- Pasi Karjalaisen (sd.) ja hänen varajäsenekseen Sanna Mäkisen,
- Jukka Ruhbergin (kok.) ja hänen varajäsenekseen Anita Närhen,
- Ville-Veikko Elomaan (ps.) ja hänen varajäsenekseen Tuomas Sorsan,
- Minerva Kastehelmen (vihr.) ja hänen varajäsenekseen Pauliina Palon,
- Lasse Pakkasen (kesk.) ja hänen varajäsenekseen Markku Kamulan,
- Kalle Aaltosen (pro Lahti) ja hänen varajäsenekseen Matias Pusan,
- Eero Seesvaaran (kd.) ja hänen varajäsenekseen Pertti Arvajan,
- Anna Kaisa Kupiaisen (vas.) ja hänen varajäsenekseen Pasi Kousan,
- Jari Pykäläisen (liik.) ja hänen varajäsenekseen Pasi Tuomailan, ja

- Juha Tapiolan (RKP:n ja Liikutamme valtuustoryhmä) ja hänen varajäsenekseen Tuija Salorannan

Päätöksen 15.04.2024 § 150 mukaan: "Ohjausryhmän tehtävänä on tukea virkavalmistelua ja antaa poliittista ohjausta talouden tasapaino-ohjelman laatimiseksi. Ohjausryhmä raportoi kaupunginhallitukselle näkemyksensä talouden tasapainottamiseksi. Työn pohjalta kaupunginhallitukselle tuodaan esitys uudeksi talouden tasapaino-ohjelmaksi. Kaupunginhallitus tekee ohjelmasta ehdotuksen ja kaupunginvaltuusto päättää siitä. Tämän jälkeen kaupunginhallitus, jaostot ja lautakunnat päättävät alaiensa yksiköiden tavoitteiden mukaisista tarkemmista toimenpiteistä."

2. Selvitys ryhmän puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan roolista. Onko puheenjohtajalla ja varapuheenjohtajalla yhteiskunnallista päätöksentekotai suunnitteluvaltaa tai esimerkiksi äänestysoikeutta;

Puheenjohtajan, tai hänen olleessaan estynyt varapuheenjohtajan, roolina oli johtaa puhetta ohjausryhmän kokouksissa. Puheenjohtajalla ja varapuheenjohtajalla ei ollut yhteiskunnallista päätöksenteko- tai suunnitteluvaltaa. Äänestystä käytettiin kokousmenettelynä kantojen ilmaisemiseen, mutta puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan asema ei eronnut tältä osin muiden jäsenten asemasta.

Puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja edustivat ohjausryhmää 2.5.2024 kaupunginhallituksen iltakoulussa, jossa he esittelivät ohjausryhmän näkemyksestä talouden tasapainottamiseksi. Kaupunginhallitus päätti raportin merkitsemisestä tiedoksi kokouksessaan 13.05.2024 § 194.

3. Asiaan liittyvät päätösasiakirjat;

Kaupunginhallituksen päätösasiakirja 15.04.2024 § 150 "Uuden talouden tasapaino-ohjelman käynnistäminen sekä ohjausryhmän perustaminen 2024" toimitetaan tasa-arvovaltuutetulle.

4. Miten Lahden kaupunki on ottanut huomioon tasa-arvolain 4 a §:n 3 momentin vaatimuksen pyytäessään ehdotuksia jäseniksi ja varajäseniksi ryhmään;

Nimeämispyyntö lähetettiin kaikille monijäsenisille valtuustoryhmille puheenjohtajien sähköpostiosoitteeseen. Jäsenten nimeämiset pyydettiin tekemään kaupunginhallituksen 08.04.2024 § 134 päätöksen mukaisesti. Tasa-arvolain 4 a §:n 3 momenttia tai sen sisältöä ei mainittu nimeämispyyntöissä.

5. Selvitys ehdotetuista jäsenistä ja varajäsenistä kunkin ehdottajatahon osalta;

Ehdotetut jäsenet ja varajäsenet ovat samat kuin kohdassa 1 luetullut valitut jäsenet ja varajäsenet. Ehdotukset pyydettiin ja saatiin kaikilta valtuustoryhmiltä.

6. Vastaanotettuaan eri tahojen jäsenehdotukset, kuinka Lahden kaupunki toimi sen varmistamiseksi, että kiintiösäännöksen edellyttämä sukupuolten edustus lopullisessa kokoonpanossa täyttyy;

Kaupunki on tulkinnut aiemmin esitettyihin perusteluihin viitaten, ettei kiintiösäännös tule sovellettavaksi.

7. Millä perusteilla ryhmän jäsenet ovat valikoituneet;

Kaupunginhallitus nimesi parlamentaarisen ohjausryhmän jäsenet ja varajäsenet valtuustoryhmien esitysten mukaisesti. Ohjausryhmän jäsenien tuli olla valtuutettuja. Varajäsenien oli mahdollista olla myös

varavaltuutettuja. Kukin valtuustoryhmä oli edustettuna yhdellä jäsenellä ja yhdellä varajäsenellä.

8. Perustelut poikkeamiselle, mikäli kokoonpano ei täytä tasa-arvolain kiintiösäännöksen vaatimuksia;

Viitaten perusteluosan alussa lausuttuun, kaupunki katsoi ettei kysessä ole toimielin, jonka toimintaan sovelletaan tasa-arvolain kiintiösäännöstä.

9. Millaisilla hallinto- ja toimintavoilla Lahden kaupunki on varmistanut naisten ja miesten tasa-arvon edistämisen asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa;

Päätösasioiden valmistelun yhteydessä tehdään vaikutusten ennakoarviointia, jonka laajuus suhteutetaan päätettävän asian merkittävyyteen Kuntaliiton ohjeistuksen mukaisesti. Vaikutusten ennakoarvioinnissa huomioidaan päätökseen mahdollisesti liittyvät tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusvaikutukset. Vaikutusten ennakoarviointimenettelyä on tehostettu kevään 2024 aikana ja valmistelijoille on järjestetty erillisiä koulutuksia.

Päätösasioiden virkavalmistelijoita koulutetaan vuosittain toimielinpäätösten laatimisessa. Valmistelijoiden syksyn 2024 yhdeksi koulutettavaksi osa-alueeksi otetaan tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkyväksi tekeminen kaupungin päätösteksteissä (KV 13.11.2023 § 117).

Kaupungin toimielimet ovat aktiivisesti sitoutuneet tasa-arvon edistämiseen. Sukupuolten tasa-arvo toteutuu kaupungin toimielimien jäsenvalinnoissa tasa-arvolain 4 a §:n mukaisesti. Tasa-arvolain säännökset on kirjattu ja niitä noudattaa kaikissa toimielinten jäsenien valintaa koskevissa päätöksissä. Miesten ja naisten edustus ja osallistuminen

päätöksentekoon ovat tasapainossa ja sukupuolten tasa-arvo otetaan huomioon päätösten sisällöissä.

Tasa-arvon edistäminen on huomioitu kaupungin toiminnassa laaja-alaisesti. Kaupunginhallitus on kokouksessaan 22.2.2021 § 74 hyväksynyt henkilöstöpoliittiset linjaukset, joiden kokonaistavoitteena on osaltaan edistää tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista. Kaupunginhallitus seuraa tavoitteiden toteuttamista. Lahden kaupungilla on Yhteistoimintaryhmässä 14.11.2022 hyväksytty henkilöstön tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma.

10. Muu asiaa mahdollisesti valaiseva selvitys.

Seuraavat asiakirjat toimitetaan tasa-arvovaltuutetulle:

- Kaupunginvaltuuston päätös 13.11.2023 § 117 (tasa-arvo Lahden kaupungin organisaatiossa, koulutukset)
- Kaupunginhallituksen päätös 08.04.2024 § 134 (ohjaava päätös ohjausryhmän perustamiseksi)
- Kaupunginhallituksen päätös 15.04.2024 § 1150 (ohjausryhmän perustaminen; jäsenten ja varajäsenten valinta)
- Kaupunginvaltuuston päätös 20.05.2024 § 62 (ohjausryhmän raportin tiedoksi)
- Kaupunginvaltuuston päätös 20.05.2024 § 63 (valtuuston päätös uudeksi talouden tasapaino-ohjelmaksi)

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

ote tasa-arvovaltuutetulle 20.8.2024 mennessä. Samalla toimitetaan kohdassa 10 mainitut asiakirjat.